

I. LA VARIACIÓ LINGÜÍSTICA. LA VARIETAT ESTÀNDARD

LA VARIACIÓ LINGÜÍSTICA. LA VARIETAT ESTÀNDAR

Objectius

- Analitzar críticament l'existència de la variació lingüística com a fet consubstancial i enriquidor.
- Conèixer i valorar les característiques de la situació sociolingüística actual i desenvolupar actituds positives envers la normalització.

I. LA VARIACIÓ LINGÜÍSTICA

La facultat humana del llenguatge ni es manifesta en abstracte, ni es correspon amb una llengua única; ni tan sols existeix una llengua particular i privilegiada que represente de manera fidel les característiques essencials de la facultat lingüística. Ben al contrari, cadascuna de les llengües del món, sense cap prioritat, ha de ser entesa com una de les realitzacions possibles, o de les concrecions, de la predisposició general dels humans vers el llenguatge.

El coneixement que hom té de la diversitat de les llengües al món és incomplet i, per tant, és difícil establir el nombre exacte de llengües que hi ha actualment. Es considera que la quantitat aproximada oscil·la entre les 4.000 i les 7.000. D'aquest conjunt de llengües només quinze ultrapassen els cinquanta milions d'usuaris, les quals, d'altra banda, inclouen més de la meitat de la població mundial.

La variació és inherent a la llengua, com ho demostra el fet que una determinada comunitat humana, encara que parli la mateixa llengua, practica diferents tipus d'intercomunicació derivats de les característiques geogràfiques i socials dels parlants o dels contextos en què aquests es troben.

Hi ha dues classes de factors que determinen la variació lingüística: aquells que estan relacionats amb les característiques dels parlants (sexe, edat, origen geogràfic, nivell sociocultural, etc.) i els que depenen de les característiques de la situació en què es produeix la comunicació (grau de familiaritat entre els interlocutors, intencionalitat, tema, entorn de la comunicació, etc.). La variació que depèn dels parlants s'acostuma a anomenar variació dialectal, mentre que aquella que depèn de la situació és coneguda com a variació funcional o estilística.

La variació lingüística és un fet universal. No hi ha cap llengua monolítica o uniforme. Totes presenten diferències associades a grups de persones o a situacions d'ús concretes. De la comunitat sencera al parlant individual, es troben grups humans de diferent naturalesa, inserits dins grups majors, a cada un dels quals correspon formes lingüístiques diferenciades. Fins i tot, entre dos individus, per semblants que puguin ser, sempre hi ha diferències en l'ús lingüístic susceptibles de ser detectades o descrites per qualsevol observador atent. I en un mateix individu trobaríem maneres de parlar o d'escriure sensiblement diferents d'acord amb el moment o la situació.

II.1. VARIACIÓ DIALECTAL

1. **Variació geogràfica**, que configura unes maneres de parlar afins entre grups que conviuen per proximitat geogràfica. Hi pot haver variacions segons la regió a què pertany el parlant, però també en àmbits més reduïts: segons la comarca, la ciutat, el poble o el barri. En els mapes dialectals la variació és representada per *isoglosses*, que són línies que uneixen o separen les mateixes o diferents realitzacions d'un determinat element lingüístic (un determinat so d'una paraula o una determinada variant lèxica, etc.). Una isoglossa ens indicarà, per exemple, on s'usa la paraula *espill* o on s'usa *mirall* o on es diu [párle], [párlu], [párlu] o [párl].

2. **Variació social**, segons el grup social o l'estrat sociocultural al qual pertany el parlant es poden produir variacions ben característiques entre els parlants d'una mateixa llengua. Entre les classes socials benestants i els sectors més baixos d'una mateixa comunitat lingüística hi pot haver diferents accents socials que els identifiquen i diferencien; entre el professorat i els estudiants, els polítics, els okupes, els delinqüents, etc. Es tracta d'argots.

3. **Variació temporal** és aquella que està determinada per l'època: la llengua del segle XV i la del segle XIX tenen les seues particularitats; en l'actualitat, la manera de parlar dels adolescents és diferent de la de les persones majors.

II.2. VARIACIÓ ESTILÍSTICA O FUNCIONAL: ELS REGISTRES

Lluís, abans d'anar a classe per exposar el tema que s'ha preparat, ha passat per sa casa per canviar-se, però obri l'armari i no sap bé què posar-se. Algunes vegades ha anat al curs amb vestit ja que venia d'alguna reunió de treball; en canvi, altres vegades, s'ha presentat amb roba més informal, més esportiva, perquè s'hi sent més còmode; fins i tot, algun dia hi ha anat amb el xandall perquè té un gimnàs al darrere de l'edifici on rep les classes de valencià. Com s'hauria de vestir? Si es vist massa formal, els companys pensaran que va de doctor en el tema. Per descomptat, res d'anar de vint-i-cinc botons, semblaria massa respectuós, com molt solemne, no? Però és clar, li agradaria causar una bona impressió tant a la professora com a la resta del grup. És un tema que s'ha preparat, que el domina i que el troba fascinant. Home! Segurament farà molta calor, però si es posa pantalons curts i roba molt "fresqueta", tot i que no és res de l'altre món, es fixaran més en com va vestit que en el que diu. Decideix posar-se un vestit estàndard, perquè creu que és més adequat per a la situació.

Si ens mirem què ens posem quan tenim un compromís, també ens "mirem" a l'hora de parlar. No parlem de la mateixa manera si ens trobem entre amics o família (segur que ho fem d'una manera més descurada i desenfrenada) que si hem d'expressar-nos davant d'una persona desconeguda (anirem amb més compte, respectarem les formes de cortesia o de convenció social, segurament controlarem més el que anem a dir...).

La llengua s'adapta contínuament a les situacions i, per tant, existeixen formes de llengua adequades a les diferents situacions en què les persones ens trobem. La varietat funcional o registre és una modalitat de llengua que presenta unes característiques lingüístiques relatives a un àmbit o context d'ús determinat. Segons l'ús que es fa de la llengua s'utilitzen registres diferents. Els factors que definiran aquestes variacions són: el tema de què es parla, la intenció o finalitat dels parlants, el grau de familiaritat entre els interlocutors, el grau de formalitat que requereix la situació i el canal usat en la comunicació.

1. **El tema.** El tema és el camp de la realitat a què es refereix el text. Temàtiques diferents donen lloc a textos diferents. Podem considerar una divisió bàsica entre textos de tema general (registres col·loquials) i de tema específic (registres científicotècnics, jurídics, administratius, acadèmics, publicitaris...). Els temes específics condueixen als **llenguatges d'especialitat**, l'indicador més evident dels quals és el lèxic. Es considera específic un text quan hi ha una determinada presència dels mots que anomenem *termes*. Els camps d'especialitat es poden dividir en tants com especialitats es consideren en les classificacions sistemàtiques entre les ciències i les tècniques (matemàtiques, lingüística, etnologia, música, administració, religió, esports, etc.). No hi ha una divisió rígida, però, entre els textos generals i els específics, sinó més aviat una gradació d'especificitat. De fet en la nostra societat es produeix contínuament una popularització de termes que, perdent més o menys el seu sentit específic, passen a formar part del vocabulari corrent (p. ex. electrocardiograma, escàner, centrifugació, carburador, termòstat, hidroteràpia). Alguns camps són tan de domini general que els termes, amb el seu valor exacte, són desconeguts per un nombre molt alt d'usuaris (p. ex. en futbol: linier, córner, fora de joc, etc.).

2. **El nivell de formalitat.** Els registres posen de manifest el grau de formalitat. La relació que s'estableix entre els interlocutors és el factor que el condiciona. Segons la coneixença personal i la confiança en el tracte, així com el lloc i la situació en què es troben, el text pot ser més o menys formal. La formalitat és un *continuum*, que pot variar des de la màxima familiaritat fins a la màxima formalitat. La col·loquialitat i la formalitat són inversament proporcionals. Si un text és molt col·loquial té un nivell de formalitat baixa i quan és menys col·loquial s'incrementa el grau de formalitat. Els registres informals solen correspondre a usos privats de la llengua (família, amics i persones conegudes) i els més formals als usos públics (àmbit professional, destinataris poc coneguts), encara que aquesta correspondència no és exacta.

3. **El canal de producció.** Una distinció associada al canal del registre és el grau d'espontaneïtat en la producció de textos orals i escrits. En general els orals solen ser espontanis i els escrits, preparats. Però no sempre és així. Un text és espontani en la mesura que no parteix d'una preparació prèvia. Així, un text oral que consistisca en la lectura d'un text escrit anteriorment per ser llegit, no és espontani en absolut (poesia, teatre, telenotícies, discurs preparat). Un text escrit pot tenir un grau d'espontaneïtat elevat quan es tracta d'una nota o de qualsevol redactat de poca importància.

4. **El propòsit o la intenció.** Tot text es produeix, des de la seua concepció a la ment de l'emissor, d'acord amb un o uns objectius determinats: informar o demanar informació, aconseguir que els altres facen una acció, obtenir un objecte o servei, fer riure, mostrar alegria o enuig, i una llarguíssima, si no infinita, llista de possibles intencions. Fins i tot quan un discurs no transmet cap contingut remarcable (conversa d'ascensor sobre el temps atmosfèric), hi ha un propòsit que és mantenir el contacte social o evitar el silenci, que a la majoria de les cultures s'interpreta com un senyal d'hostilitat.

II.3. L'ESTÀNDARD

La varietat estàndard, abans anomenada literària o comuna, de caràcter supradialectal i referencial, es caracteritza per la seua notable uniformitat. Pot definir-se com la varietat codificada d'una llengua que serveix per a les necessitats comunicatives (especialment culturals i intel·lectuals) d'una comunitat lingüística moderna.

La construcció d'una varietat estàndard, o l'estandardització d'una llengua, és un procés complex que abasta àmbits molt diversos. És una varietat que va fent-se en l'ús. Per això, cal no sols una normativa (fixació de l'ortografia, de la gramàtica i selecció del lèxic) sinó també l'adequació a uns usos socials amplis. L'estandardització no es pot considerar assolida sense la prova de la utilització i de la difusió de la varietat estàndard en els usos supradialectals, públics i de masses.

L'estandardització és una necessitat per a les llengües i també un dret. La Declaració Universal dels Drets Lingüístics, aprovada a Barcelona el 6 de juny de 1996, assenyala a l'article 9: "Tota comunitat lingüística té dret a codificar, estandarditzar, preservar, desenvolupar i promoure el seu sistema lingüístic, sense interferències induïdes o forçades".

No és un fenomen de laboratori sinó un fet social, en el sentit que les formes considerades estàndards només són vàlides en la mesura que són acceptades socialment. Les persones encarregades de planificar l'estandardització poden estudiar i preparar propostes, però aquestes no seran vàlides fins que no hauran estat difoses i acceptades pels parlants. En situacions de conflicte lingüístic el fenomen d'estandardització és més complex. La tendència de la llengua estandarditzable és la d'ocupar àmbits d'ús reservats anteriorment per a la llengua dominant. Hi ha un conflicte de funcions referencials.

L'estàndard té assignats dos papers especials: 1) facilitar la comunicació dels parlants d'una comunitat lingüística, amb independència de la seua àrea lingüística, de la seua edat, de la seua classe social o professió; 2) ser el senyal més visible de la normalització lingüística de la llengua minoritzada; s'inscriu en el procés de normalització de l'ús públic d'aquesta llengua i és imprescindible per a donar resposta a les necessitats comunicatives d'una societat moderna. Actua com a model de referència en uns àmbits determinats o en tots. Discrimina allò que és considerat vàlid i allò que és considerat no adequat. Possibilita una comunicació eficaç i segura, sobretot en situacions formals (mitjans de comunicació, àmbits acadèmics, relacions amb les institucions...). En situacions de normalitat, l'estàndard esdevé per als

parlants la representació de la llengua i arriba fins i tot a definir el mateix concepte de comunitat lingüística.

També es caracteritza per la seua versatilitat estilística. És a dir, capacitat d'adaptar-se als diferents usos socials. És la varietat que es va desenvolupant en la transmissió d'informació adreçada al gran públic. En les societats modernes el més corrent és que l'estàndard eixample la influència cap als àmbits col·loquials. Això és conseqüència de la generalització de l'educació, la difusió de la cultura i el pes dels mitjans de comunicació. Pensem, per exemple, en situacions més o menys neutres en què els parlants necessiten una precisió i un control sobre el que diuen.

Així mateix, és la varietat pròpia dels àmbits d'ús acadèmics. S'aprén a l'escola i, sobretot, llegint i escoltant els mitjans de comunicació. Ha de ser conegut (compartit) i sentit com a propi (acceptat). Amb l'arribada dels mitjans de comunicació audiovisuals s'ha creat una norma d'estàndard oral (oralització de l'escrit) amb totes les particularitats que comporta el canal oral.

Malgrat que l'estàndard tendeix a la unificació, una homogeneïtzació total és impossible sobretot en l'oral, on les diferències fonètiques i d'entonació són inevitables. En el nostre cas, podem diferenciar modalitats de l'estàndard que incorporen alguns trets característics dels principals dialectes (polimorfisme). L'estàndard no s'oposa a les varietats dialectals, no és un depredador de la variació geogràfica, ben al contrari és l'única garantia de l'existència d'aquestes varietats, perquè, com hem dit abans, possibilita la continuïtat històrica de la llengua en conjunt.

La varietat estàndard de la llengua és, doncs, el punt de trobada de les diverses varietats i constitueix un instrument de comunicació neutre i comú a tots els parlants, vàlid per a respondre a les necessitats comunicatives de l'administració pública, de l'ensenyament i dels mitjans de comunicació i indispensable per a cohesionar i prestigiar la llengua.

Activitat 1

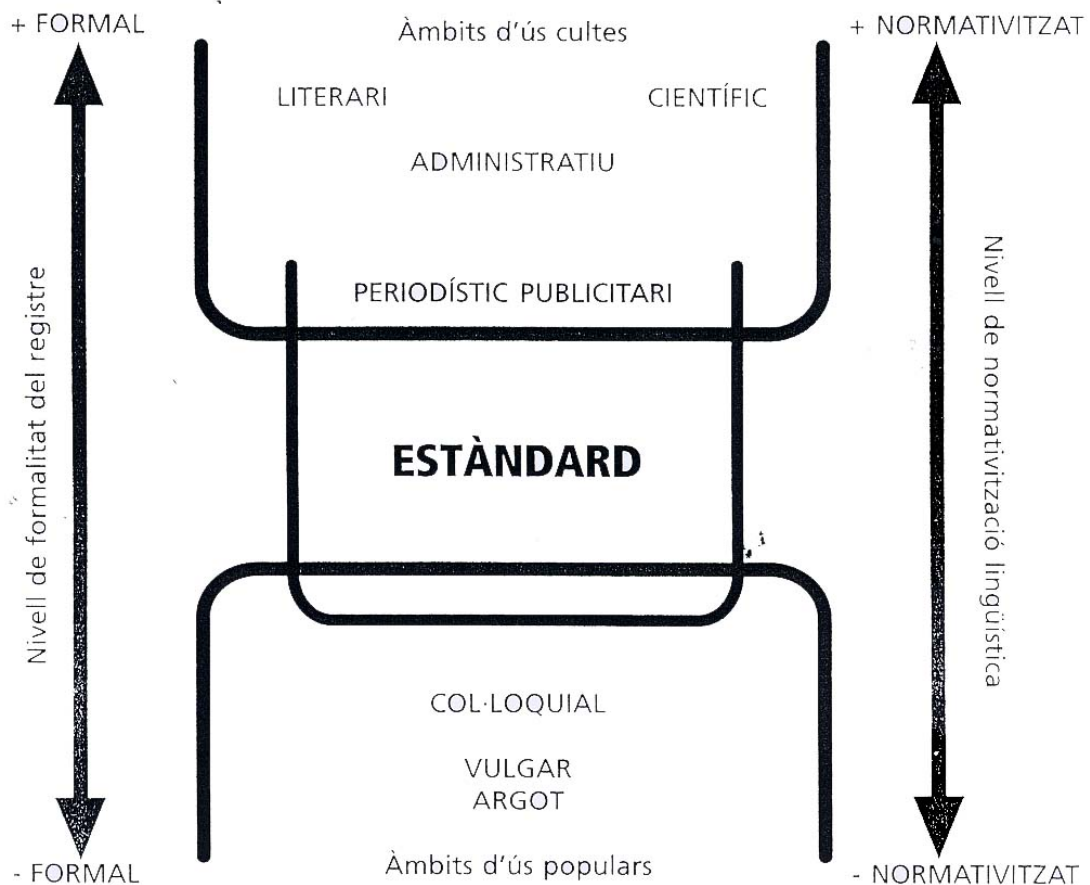
Indiqueu si aquestes afirmacions són vertaderes o falses. En grups de quatre distribuïu-vos les qüestions, raoneu-les i exposeu les conclusions al grup-classe.

1. "Els idiomes són codis homogenis i estables."
2. "Existeixen varietats lingüístiques intrínsecament més adequades que altres."
3. "La intenció i el canal no tenen res a veure amb la variabilitat de l'ús lingüístic."
4. "La utilització de la paraula *merda* o la paraula *excrement* depenen principalment de la procedència geogràfica dels parlants."
5. "Com més urbana és una societat més variació funcional sol haver-hi."
6. "Per a dominar bé una llengua s'han de conèixer totes les seues varietats lingüístiques."
7. "La característica que defineix els registres és el fet que estiguen escrits."
8. "El nivell de formalitat en un registre està determinat pel canal de comunicació."
9. "El registre col·loquial no té gens de formalitat."

10. "La comunicació oral és sempre més poc controlada que no l'escrita."
11. "Els registres especialitzats solen associar-se a una varietat no estàndard."
12. "La llengua és usada per un nombre elevat de persones, mentre que el dialecte és usat per poques persones."
13. "L'estàndard actua com a cohesionador i identificador de la comunitat lingüística."
14. "Una llengua que està patint un procés de retracció dels seu usos públics i privats a la pròpia comunitat lingüística és una llengua minoritzada."
15. "El castellà a Puerto Rico està patint un procés de minorització."

Activitat 2

Observeu el mapa conceptual següent. Prepareu-ne una breu explicació.

Activitat 3

En aquest exercici hi ha per a cada número dues frases a les quals els manca el mateix terme, però usat amb significat diferent. Proveu de completar les frases amb les paraules següents: *base, elevat, potència, raó, paràbola, tangent, funció, límit, arrel*.

- Jesús va parlar als seus deixebles mitjançant una _____.
- La _____ és una cònica amb un mateix focus.

- Quan li varen preguntar sobre l'afer, no en va voler dir res; va fugir per la _____.
- En un triangle rectangle la _____ d'un angle és igual al catet oposat dividit pel catet contigu.
- Va fer això perquè es trobava en una situació _____.
- La successió més senzilla que té per _____ + és aquella el terme general de la qual és n .
- Després de la _____, ens varen invitar a un aperitiu.
- La _____ recíproca d'una _____ exponencial $f(x)=a$ s'anomena _____ logarítmica de base a .
- L' _____ d'aquest arbre és molt profunda.
- En un triangle rectangle, la hipotenusa és igual a l' _____ quadrada de la suma dels quadrats dels catets.
- El llatí és la _____ de qualsevol estudi filològic i científic.
- El logaritme de _____ e s'anomena *logaritme neperià*.
- Va construir una casa en un lloc molt _____.
- Quant és vuit _____ al cub?
- Era un geni en _____.
- Escriu el número 25 en forma de _____.
- Tots hi estaven d'acord, li van donar la _____.
- El cosinus és una _____ trigonomètrica.

Activitat 4

Fixeu-vos en aquestes expressions i digueu de quins grups professionals o socials provenen:

- a) Molts polítics van actuar de cara a la galeria.
- b) Aquest xicot no carbura.
- c) Alguns alumnes han fet plagi.
- d) Uns amics meus s'han casat de penal.
- e) El meu veí del tercer perd oli.
- f) L'oposició no ha sabut rendibilitzar els errors polítics del govern.
- g) Juga net amb la teua ciutat.

Activitat 5

Ordeneu les fórmules de salutació que teniu a continuació de més formals a menys formals:

	+ FORMAL	
Hola, Anna!	1	
Senyora,	2	
Benvolgut senyor:	3	
Distingit senyor,	4	
Molt distingida senyora,	5	
Benvolgut amic:	6	
Xata,	7	
Honorable senyor,	8	
Ei, col·lega,	9	
Estimadíssima	10	
	- FORMAL	

Activitat 6

Feu el mateix amb les fórmules de comiat següents:

	+ FORMAL	
Fins ben prompte,	1	
Molt atentament,	2	
Aprofite l'avinentsa per saludar-los atentament.	3	
Cordialment,	4	
Atentament,	5	
Una abraçada,	6	
Au!	7	
A reveure,	8	
Rebeu les meues més distingides consideracions.	9	
	- FORMAL	

Activitat 7

En l'exercici següent trobareu comparades algunes característiques de la llengua oral i de la llengua escrita, pel que fa a l'adequació, la coherència, la cohesió i la gramàtica. En alguns casos les característiques de cada tipus de llengua estan intercanviades. Llegiu-les atentament i encercleu el número que correspon a aquests casos:

	LLENGUA ORAL (conversa espontània)	LLENGUA ESCRITA
1	Caràcter universal: constitutiva de la naturalesa humana. Desenvolupament espontani (en societat).	Caràcter no universal: potencialitat de la naturalesa humana. Aprenentatge reglat (a l'escola).
2	Tendència a marcar la procedència dialectal (geogràfica, social i generacional) de l'emissor. Ús	Tendència a neutralitzar les marques de procedència de l'emissor. Ús més freqüent

	més freqüent de les varietats dialectals.	de l'estàndard.
3	Associat a temes específics, grau de formalitat alt i propòsits objectius (usos públics majoritàriament). Llenguatges d'especialitat.	Associat a temes generals, grau de formalitat baix i propòsits subjectius (usos privats). Llenguatge corrent.
4	Permanent.	Efímera, fugaç.
5	Constituïda per sons (sentit de l'oïda).	Constituïda per grafies (sentit de la vista).
6	Concisa, precisa, unívoca.	Més redundant.
7	Discurs elaborat de manera reflexiva i prèviament a la recepció (diferit).	Discurs elaborat sobre la marxa i simultàniament a la recepció (en temps real).
8	Estructura textual més estereotipada (apartats preestablerts, fórmules fixades...).	Estructura textual més lliure (digressions, canvis de tema...).
9	Dialogada.	Monologada.
10	Intervenció fonamental dels llenguatges no verbals (gestual, facial...).	Intervenció secundària dels llenguatges no verbals (tipografia, color, disseny...).

Activitat 8

Comenteu el caràcter oral o escrit i el grau d'espontaneïtat dels textos emprats en les situacions de comunicació següents:

- 1) Una professora explica la lliçó.
- 2) Un alumne respon oralment les preguntes d'un examen.
- 3) Un amic et deixa un avís al contestador automàtic.
- 4) Dos amics, asseguts davant de l'ordinador a la mateixa hora, es comuniquen per Internet.
- 5) Dos amics parlen per telèfon.
- 6) Un científic dóna una conferència.
- 7) Uns amics enraonen sobre el que han fet el cap de setmana.
- 8) Dos amics s'escriuen cartes.
- 9) Un polític fa un discurs durant la campanya electoral.
- 10) Un locutor de televisió dóna les notícies del dia.

Activitat 9

En aquestes frases hi ha paraules i expressions que pertanyen a registres informals i d'altres a registres molt cultes. Identifiqueu-les i torneu-les a escriure en un registre més neutre.

- a) Maria no es mulla mai el cul. Així sempre queda bé amb tot déu.
- b) Sempre ha de demanar pasta als pares per a eixir.

- c) Es va atracar de bombons.
- d) Estudia sempre, àdhuc els dies de festa.
- e) Treballa molt, però no en té mai ni cinc.
- f) Pense, ergo existesc.
- g) No hi ha les condicions per a aconseguir-ho; no gensmenys ho intentarem.

Activitat 10

Marc i Pep són dos joves de 18 anys. Dissabte a la matinada van tenir un accident de trànsit i els van haver d'ingressar. Tot seguit us presentem un fragment de la carta que Marc, des d'una habitació de l'hospital, ha escrit a una amiga per explicar-li el que els ha passat i, a continuació, una part del primer informe que ha elaborat el personal mèdic que els ha atés.

Fixeu-vos sobretot en el vocabulari utilitzat en cadascun dels textos:

Dissabte a la matinada, quan tornàvem de la disco, ens vam fotre de cap amb la moto. Conduïa Pep, que potser anava una miqueta trompa, i ens vam encastar contra un arbre. A ell l'han hagut d'operar, perquè s'ha trencat un braç...

El senyor Josep Ferrer, ferit en un accident de trànsit, ha ingressat en aquest hospital el dia 18 de setembre de 1999 a les 2.15 hores, amb mostres evidents d'intoxicació etílica, i ha hagut de ser intervingut quirúrgicament a causa d'una fractura amb desplaçament de cúbit...

a) La carta de Marc presenta alguns elements característics del llenguatge informal. Destaqueu aquests elements i responeu les tres preguntes següents:

- Quines paraules ha escrit Marc d'una manera abreujada?
- Hi ha locucions o frases fetes?
- Quin connector causal ha fet servir?

b) L'informe mèdic presenta alguns elements que situen aquest text dins un camp temàtic més especialitzat que el primer. Quins són aquests elements? Quins són els seus equivalents en el primer text? Completeu l'esquema següent:

Carta de Marc	Informe mèdic
<ul style="list-style-type: none"> - Dissabte a la matinada - Fotre's de cap - Pep - Anava trompa - Operar - Perquè - Braç trencat	<ul style="list-style-type: none"> - 14 de setembre de 1999 a les 2.15 hores

Activitat 11

L'oposició entre l'oralitat i l'escriptura, lluny de ser dicotòmica, dona lloc a múltiples possibilitats combinatòries. És a dir, l'oral i l'escrit s'interrelacionen en situacions de comunicació mixtes, en les quals es produeixen textos que participen, més o menys, de les característiques dels dos canals. En conseqüència, el contrast que mantenen la llengua oral i l'escrita més que una dicotomia consisteix en una relació gradual.

L'Ajuntament de Cullera ha decidit instal·lar un abocador d'escombraries en uns terrenys prop del barri de Miramar. Pere Torregrossa, president de l'Associació de Veïns d'aquest barri, ha escrit una carta a la regidora d'Urbanisme de la ciutat per protestar contra aquesta decisió. Abans, però, ha enviat una carta al seu amic Ernest, que viu a Barcelona per explicar-li aquest problema.

Fixeu-vos en les diferències que hi ha entre aquestes dues cartes:

Ei, Ernest!

Com va la vida? Esta vegada no t'escrib per a felicitar-te pel teu aniversari, ni per res que s'assembla. No t'ho perdes, el que t'he d'explicar, perquè ací al barri de Miramar estem ben revolucionats.

Recordes el meravellós solar on fèiem els partidets de futbol quan vingueres el mes d'agost de vacances? Sí, allí on cap a les sis de la vesprada era fantàstic fer uns quants xuts mentre esperàvem que es fera l'hora de la cerveseta... Doncs bé, l'any que ve, si hi tornes, ja no ho podrem fer. No, company, no. Ara t'ho explique.

Resulta que als "excel·lentíssims senyors de l'ajuntament" els ha passat pel cap de posar-hi l'abocador de la comarca. Com si no hi hagueren més llocs, home! Però el que realment ens fot no és només que ja no puguem jugar a futbol, no... És que la pudor que fa no es pot aguantar! Sort que tu només véns a l'agost a passar-hi un mes, en canvi els que vivim ací...

Ja ens hem queixat, ja. Ara estem esperant una resposta, però ja saps que "las cosas de palassio van despassio". Com que la regidora d'urbanisme viu lluny del barri, ella no deu sentir gens de pudor. Però, vaja, un amic meu que és advocat diu que si els veïns fem molt de merder és possible que traguem l'abocador del lloc on l'han posat.

Xicot, estem ben fotuts! I t'ho he volgut explicar perquè et vagés fent una idea del que et pot passar quan arribes ací a l'agost amb tota la tropa. Ah! T'he escrit una carta perquè cada vegada que te telefone, una veu molt dolça d'una xicona (d'una noia com dieu per allà dalt) em diu que el teu número no existix. Quan pugues telefona'm tu, val?

Bo, xiquet, que vaja bé i records a la família.

Pere

Cullera, 14 de juny de 2004

PD: Si qualsevol dia et perdes per ací, porta una pinça per al nas, per si de cas...

Pere Torregrossa i Julià
Carrer Major, 54, 1r
Cullera

Sra. Anna Mas i Antich
Regidora d'Urbanisme
Ajuntament de Cullera

Distingida senyora,

Em dirigesc a vosté per fer-li arribar la queixa de tots els veïns del barri de Miramar pel fet que l'Ajuntament haja triat els terrenys de l'est de la vila per instal·lar-hi l'abocador de deixalles de la comarca. Creiem que aquesta decisió és un greu error per diversos motius, que passe a detallar-li seguidament.

En primer lloc, en les primeres reunions que es van convocar per parlar de la ubicació del nou abocador, els responsables de l'Ajuntament ens van assegurar que les olors no arribarien al poble de cap de les maneres. Doncs bé, és evident que no hi ha prou distància entre el poble i el lloc on s'ha decidit situar l'abocador, ja que aquests dies en què s'han estat fent proves la mala olor ha estat inaguantable. Denunciem, en conseqüència, aquest incompliment del pacte establert.

En segon lloc, volem que sàpia que els nostres fills utilitzaven per jugar a futbol el lloc que ara vostés han tancat al públic. Evidentment, per culpa de la seua decisió, ja no hi poden jugar. Per tant, considerem que l'actitud de l'Ajuntament perjudica directament el nivell de vida dels veïns.

I en tercer i últim lloc, volem recordar-li que hi ha altres solars més allunyats de la ciutat que estan desaprofitats i que podrien servir per a aquesta tasca. En canvi, se n'ha triat un que no és gens adient per instal·lar-hi un abocador d'escombraries.

Confiem en la seua capacitat de diàleg i estem segurs que comprendrà que situar l'abocador al solar del barri de Miramar és un error que encara estem a temps de solucionar.

Si ben aviat no rebem una resposta a la nostra demanda, l'Associació de Veïns de Miramar està disposada a emprendre accions legals per resoldre aquesta injustícia. Prèviament assessorats, sabem que, si duem a terme aquestes accions, tenim molt de terreny guanyat i, segurament, una sentència favorable als nostres interessos.

Atentament,

Pere Torregrossa i Julià

President de l'Associació de Veïns de Miramar

Cullera, 24 de juny de 2004

Activitat 12

Prepareu un esquema dels continguts de la unitat.

ACTIVITATS DE REFORÇ SOBRE L'ESTÀNDARD I LES CARACTERÍSTIQUES DELS REGISTRES

Activitat 1

Relacions entre diferents registres lingüístics.

- a. Relacioneu aquestes paraules pertanyents a registres diferents:

gueto	mentida
xarrar	vell
calés	parlar
iaio	diners
endinyar	avi
bola	donar

pebrots	gandul
caragirat	traïdor
camàndules	coratge
torrapipes	servil
llepaculs	savi
setciències	excuses

- b. Relacioneu els sinònims de les diferents parts del cos:

cul	aixella
axil·la	grapa
mà	pit
cama	paner
tòrax	gamba
nas	panxa
ventre	nàpia
testicles	mamella
columna vertebral	clatell
vesícula	morro
gola	bufeta
nuca	gargamella
boca	espinada
pit	collons

Activitat 2

Modifiqueu les frases següents perquè passen a representar un registre diferent:

- a. Hi havia quelcom diferent en la seua mirada.
- b. Els dos veïns van anar a passejar amb llur fill.
- c. Cal incorporar àdhuc els documents annexos.
- d. Els representants de les societats participants van entrar tots ensems a la recepció.
- e. Van explicar una cosa molt complexa que ningú dels assistents havia entés mai.
- f. Aixina, doncs, la nostra proposta és molt positiva.
- g. L'administració vol conscienciar els ciutadans del tema de l'ecologia.
- h. En la jornada d'avui s'han produït diversos successos violents en tot el país.
- i. Durant l'últim any la qüestió dels actes delinqüents ha experimentat un augment.
- j. El propi pintor ha exposat en dos museus alhora.
- k. L'obra de teatre ha tingut una posta en escena magistral.
- l. L'avió va aterritzar amb urgència degut al trencament del motor dret.
- m. Els virus informàtics han provocat que el tècnic haja formatetjat novament tot el disc dur de l'ordinador.
- n. Els professors i les professores no estan d'acord amb les mesures acordades.
- o. El condueix com si fóra el seu propi cotxe
- p. Degut a la baixada de temperatures, les malalties respiratòries s'han incrementat considerablement.
- q. Front a aquest dubte, ha calgut tornar a planificar la situació.
- r. La victòria va ser deguda a la preparació de l'atleta.
- s. Va voler que quedàrem el dijous passat
- t. Que la decisió siga o no la més adequada depén, únicament, de la decisió de la direcció i, per tant, no podem fer res més, és obvi, per tot això, que la situació no és la més adequada.

Activitat 3

Relacioneu els pronoms personals següents segons la característica que representen:

a. Jo	a. Predomina el valor de grup o d'organització
b. Tu	b. Per a casos de molta confiança
c. Nosaltres	c. Fred i distant
d. Vós	d. El més habitual en llenguatge administratiu, amb valor de respecte
e. Vosté	e. Forma habitual i directa de qui escriu

Activitat 4

En quins registres estan escrits els fragments que teniu a continuació? Marqueu amb una creu la resposta correcta. Raoneu la contestació.

De conformitat amb l'article 44 de la Llei 23/1999, de 12 de maig, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, us cito perquè comparegueu

a la Secretaria de l'Ajuntament abans del 3 d'octubre, de les 9 a les 13 h, per lliurar el pressupost corresponent a la sol·licitud de llicència d'obres que va presentar el 15 de setembre.

TÈCNIC		LITERARI		COL·LOQUIAL		PERIODÍSTIC	
---------------	--	-----------------	--	--------------------	--	--------------------	--

La localització de l'arteriosclerosi en les artèries que irriguen el cor dona lloc a la malaltia coronària, que pot presentar diverses manifestacions. Una de les més característiques és l'angina de pit, causada per un sofriment del múscul cardíac per una aportació de sang insuficient. Una altra manifestació important de la malaltia coronària és l'infart de miocardi, és a dir, la mort d'una part del múscul cardíac a conseqüència d'una absència d'irrigació sanguínia. Aquesta manca de sang es pot produir quan es desprén una placa d'ateroma i s'encaixa en una artèria més petita, de manera que l'obstrueix del tot.

TÈCNIC		LITERARI		COL·LOQUIAL		PERIODÍSTIC	
---------------	--	-----------------	--	--------------------	--	--------------------	--

Et va bé la faena? Confie que t'hagen tractat bé, perquè diuen que per ací on vius ara, quan es tracta de treballar, *s'hi posen de valent*. Però vaja, això de treballar a tu no t'ha fet mai por. Encara que penques molt, fes el favor de buscar un momentet per contestar-me perquè em tens més que oblidada. També he aconseguit el teu número de telèfon i si la resposta es fa esperar molt t'hauré de telefonar (amb cobrament en destinació, clar).

TÈCNIC		LITERARI		COL·LOQUIAL		PERIODÍSTIC	
---------------	--	-----------------	--	--------------------	--	--------------------	--

L'estança m'havia colpit amb una forta impressió de bellesa. I no és que res, dels sedassos damunt els sacs de gra, de la bicicleta encrostada de fang, hi fos excepcional. Tot era exactament com esperem que siga en una entrada de casa de poble. Potser, en les seues proporcions, en la disposició dels atuells que l'ocupaven, hi havia algun subtil encert, alguna relació que engendrava una perfecció fortuïta. Era aquest un pensament per arronsar-se d'espallles.

TÈCNIC		LITERARI		COL·LOQUIAL		PERIODÍSTIC	
---------------	--	-----------------	--	--------------------	--	--------------------	--

La policia va detindre dimecres passat Jordi L.O., de 18 anys, a qui acusa d'haver agredit sexualment una jove de 16 anys al portal del seu domicili, al barri d'Horta, quan, el 9 de novembre, tornava a la nit a casa. L'agressor també li va fracturar un braç i li va causar lesions en un turmell quan intentava escapar-se. El detingut, que té antecedents per un robatori amb intimidació, duia una navalla.

TÈCNIC		LITERARI		COL·LOQUIAL		PERIODÍSTIC	
---------------	--	-----------------	--	--------------------	--	--------------------	--

Activitat 5

L'Anna Rodríguez i Castell vol sol·licitar una beca d'estudis a la Fundació POMPA, però no se n'acaba d'eixir a l'hora de redactar la carta. Hi posa coses innecessàries, no utilitza les paraules adequades, el to tampoc no és massa apropiat. Reviseu la carta i torneu-la a redactar correctament.

Fundació Pompa
Passeig de l'Albereda, 105, 2n
08007 València

Anna Rodríguez i Castell
Carrer Gran, 23
08110 Montcada

Hola, com va tot?

El dia 19 de febrer, tot llegint a l'autobús *El Punt*, vaig veure que vosaltres heu convocat 35 beques per anar a l'estranger a ampliar estudis: la il·lusió de la meu vida!

Jo sóc llicenciada i sé molt d'anglès (hi faig algunes faltes, però em defense prou bé). Com podran comprovar en el currículum que els adjunte, he fet Psicologia i també tinc el First Certificate in English de la Universitat de Cambridge.

Així, doncs, els demane que em donen una d'aquestes beques ja que tinc les condicions que demanen i, a més, necessite ocupar el temps perquè de moment encara no treballe.

Fins molt prompte!

Anna Rodríguez i Castell

Montcada, 15 de juny de 2004

TEXTOS PER A COMENTAR SOBRE L'ESTÀNDARD

GABRIEL BIBILONI

Què entenem per estàndard? Malgrat que aquest rètol ja fa una trentena d'anys que va ser introduït, en tots aquests anys no s'ha arribat a l'existència d'una definició més o menys única i clara, com ho demostren les terminologies emprades (varietat estàndard, registre estàndard) o les oposicions que s'hi estableixen (estàndard/dialecte, estàndard/col·loquial). Sovint s'identifica d'una manera no massa encertada l'estàndard amb la llengua normativa, i certament aquests són dos conceptes diferents; altres vegades s'associa, creiem, de manera massa restrictiva a un nivell intermedi, del qual s'exclouen el col·loquial i els registres més elaborats; i en una altra visió l'estàndard es concep com una varietat àmplia, que té com a característica primària el fet de la seua utilització i acceptació en tota la comunitat lingüística, però que pot incloure un ventall de nivells que va des del col·loquial fins als més formals.

En una situació de normalitat lingüística un procés d'estandardització implica d'una banda un procés d'expansió del sistema lingüístic, a base de la multiplicació dels recursos; i, d'altra banda, un procés de reducció de la variació geogràfica i d'homogeneïtzació lingüística, que parteix del valor de model referencial que representa l'estàndard. L'estàndard comença sent un model utilitzat pels sectors socials més elevats, que tenen un major accés a la cultura, i és imitat progressivament pels altres sectors a mesura que aquests també tenen major accés a l'educació i als instruments difusors de la cultura. La democratització i la socialització de la cultura i l'accés a la informació, fenòmens propis de l'època actual, són el context en què els estàndards es difonen a tota la societat de manera inapel·lable.

D'altra banda, l'estàndard comença sent –a més del model de les classes elevades– un model artificios propi dels registres formals. Des d'aquí, però, tendeix a expandir-se cap a àmbits menys formals i a ocupar finalment el col·loquial, procés que comporta, òbviament, la formació dins el mateix estàndard de registres diferenciats.

En resum, en les societats modernes l'estàndard és un model lingüístic que es troba en expansió en diverses direccions, expansió social i expansió funcional, amb tendència a ocupar tot l'espai de l'ús lingüístic. Aquesta expansió representa el desplaçament de totes aquelles formes incompatibles amb l'estàndard o que hi resten excloses, que bàsicament són variants formals pròpies d'una àrea geogràfica concreta.

Com és lògic, la naturalesa i les característiques d'aquest procés depenen de la distància – estructural i psicològica– que hi puga haver entre l'estàndard i els dialectes. Quan aquests se senten com a varietats marcadament diferents i això els fa objecte de mecanismes de lleialtat lingüística clara, es poden donar models de coexistència i alternança de les dues varietats, i el trencament d'aquesta coexistència més que un procés de desplaçament de formes es presenta com un fenomen de substitució lingüística. En qualsevol cas, la

superposició de l'estàndard és la tendència que s'observa en general a les societats contemporànies: parem esment en el cas de l'alemany o l'italià, en què els dialectes tradicionalment vigorosos deixen pas ràpidament a l'estàndard comú.

Ara bé, d'acord amb els diferents models d'estandardització possibles, pot haver-hi un determinat grau d'integració de recursos lingüístics de les diferents varietats geogràfiques dins l'estàndard. Aquest fet és especialment constatable en els models d'estandardització que s'han anomenat composicionals. Tot allò que puga integrar-se dins l'estàndard i vehicular-se a tot l'espai de la comunitat lingüística enriqueix la llengua i perviu. D'aquesta manera l'estandardització reforça la diversitat lingüística, en tant que la integra.

Comptat i debatut, l'homogeneïtzació lingüística i la reducció de la variació geogràfica és inherent a un procés de normalització de l'ús social d'una llengua en el món actual. La pervivència d'elements lingüístics que en el punt de partida pertanyen a varietats locals té les millors perspectives en la integració d'aquests elements en l'estàndard comú; és a dir, quan siguen transformats en recursos expressius a l'abast de tota la comunitat i útils per a aquesta comunitat. En aquest sentit, la millor garantia per a la pervivència dels dialectes es troba en la normalització completa de la llengua. Fora d'això el que hi ha és la desaparició més pròxima o més llunyana d'aquesta llengua. I els seus dialectes.

LLUÍS B. POLANCO

Si volem facilitar la identificació dels valencians amb la llengua comuna, la conseqüència que es desprén és òbvia: la vehiculació coherent de la llengua codificada [...] hauria d'implicar [...] la preferència constant pels elements normatius més pròxims als usuals, per tal d'evitar traspassar el "llindar d'estridència" dels parlants valencians, que podem considerar molt baix i que és el pivot de la connexió amb els prejudicis lingüístics que bloquejarien les funcions dels mitjans audiovisuals.

BELTRAN I CAVALLER

S'ha dit que una de les coses més importants per a fer que tothom se senta involucrat en el projecte de normalització de la llengua consisteix a potenciar l'orgull de pertànyer *de ple dret* a una comunitat lingüística. Si voleu, també ho podem presentar d'una altra manera: perquè qualsevol grup es puga sentir implicat en aquest projecte de normalització cal que s'hi veja reconegut. Això no ho hauríem d'oblidar, si de veritat pretenem que l'estandardització abaste tot el domini.

TONI MOLLÀ

Tot això amb l'objectiu que els suports lingüístics siguen només el vehicle per mitjà del qual *s'informa* i *es rep* informació. Això de tal manera que els receptors no paren atenció a *com es diuen les coses* sinó a *les coses que s'hi diuen*. Al nostre entendre, així aconseguirem, també, que la gent *s'hi reconega*, que senta el model com a normal, com a propi –fet necessari per a la seua acceptació.

ABELARD SARAGOSSÀ

Ben mirat, l'exigència de la identificació popular amb la llengua comuna justifica una actitud que pot escandalitzar aquells puristes que, encara que tenen una intenció molt bona i molt lloable, es centren massa en el nostre sistema lingüístic i, com a conseqüència, marginen el vessant social de les normatives lingüístiques. És molt comú que, en nom de la identificació, hom estiga disposat a sacrificar alguna regla de la normativa, no debades sense ús lingüístic no és possible parlar sobre qualitat des del punt de vista de la normativa. [...] Isidor Marí opina que la col·laboració entre els professionals de l'idioma per tal de perfeccionar la llengua comuna té com a finalitat "la potenciació dels recursos de la llengua (i no d'obsessions malaltisses pel purisme)". És ben simple aquesta afirmació, però em pense que la veritat sempre és simple (o elemental, o coherent o lògica, paraules que, al capdavant, són sinònimes). Per altra banda Lluís Polanco ens recorda que els destinataris de la llengua comuna *són tot el poble*, en el cas valencià, "uns sectors socials massius amb una alfabetització en valencià gairebé nul·la i una consciència lingüística molt feble –si no inexistent– i confusa –si no problemàtica."